

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA

TYÖTURVALLISUUDEN HAASTEET RAKENNUS- TYÖMAALLA

TEKIJÄ: Marko Sikanen

Koulutusala Tekniikan ja liikenteen ala	
Koulutusohjelma Rakennustekniikan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Marko Sikanen	
Työn nimi Työturvallisuuden haasteet rakennustyömaalla	
Päiväys	8.5.2020
Sivumäärä/Liitteet	24
Ohjaaja(t) Matti Ylikärppä pt. tuntiopettaja	
Toimeksiantaja	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tavoitteena oli selvittää, millaista työturvallisuus on rakennustyömailla ja millaisia haasteita työntekijöillä ja työnjohtajilla on. Lisäksi tavoitteena oli saada käsitys, miksi työturvallisuutta ei aina noudateta ja voisiko asiaan saada muutosta.</p> <p>Tutkielmaan haastateltiin työntekijöitä ja työnjohtajia eri yrityksistä. Haastateltavia oli kymmenen työmiestä ja viisi työnjohtajaa. Kysymyksiä haastateltaville tehtiin 30 – 40. Tutkielmassa kyseltiin erityyppisiä kysymyksiä työturvallisuuteen liittyen. Haastattelut tehtiin sekä työpaikoilla että vapaa-aikana ja ne nauhoitettiin. Tutkielmassa haluttiin haastatella henkilöitä myös työpaikan ulkopuolella. Työpaikkojen ulkopuolella henkilö voi olla vähän avoimempi keskustelemaan aiheesta. Haastattelut kestivät keskimäärin neljäkymmentä minuuttia. Haastattelutilanne oli positiivinen ja vapautunut. Tutkielmassa saatujen tuloksien perusteella nousi esiin työntekijöiden välinpitämättömyys, kiire ja turvavälineiden hidastava vaikutus työntekemiseen.</p> <p>Haastattelujen perusteella laadittiin raportti, miten työturvallisuusasioihin rakennustyömaalla suhtaudutaan, miten niitä noudatetaan, miksi niitä ei noudateta ja millaisia haasteita se tuo tullessaan. Tämän tutkielma antaa hyvää lisätietoa ja ajatuksia rakennustyömaiden työturvallisuudesta ja erilaisia näkemyksiä työnjohtajien ja työntekijöiden turvallisuudesta työmaalla. Lisäksi opinnäytetyö antaa ajattelemisen aihetta, miten kukin pystyisi omalta osaltaan asioihin vaikuttamaan.</p>	
Avainsanat Työturvallisuus, rakennustyömaa, työntekijä, työnjohtaja, rakennusala	

Field of Study Technology, Communication and Transport			
Degree Programme Degree Programme in Construction Management			
Author Marko Sikanen			
Title of Thesis Challenges to Occupational Safety on a Construction Site			
Date	8 April 2020	Pages/Appendices	24
Supervisor Mr Matti Ylikärppä, Lecturer			
Client Organisation/Partners			
<p>Abstract</p> <p>The aim of this final project was to find out what is occupational safety like on construction sites and what kind of challenges the employees and supervisors face. In addition, the aim was to understand why safety at work is not always respected and whether the situation could be changed.</p> <p>Ten workers and five supervisors were interviewed for the project. The interview consisted of 30-40 questions about occupational safety. The interviews were conducted both at the workplace and in leisure time outside the site and they were recorded. Outside the workplace, a person may be a bit more open to discuss the subject. The interviews lasted forty minutes on average. The interview situation was positive and uninhibited. The interviews showed that indifference and haste affect and using safety equipment slows down working pace.</p> <p>Based on the interviews, a report was written on how occupational safety issues are approached on the construction site, how they are followed, why they are not followed and what challenges it poses. This thesis provides good additional information and ideas on occupational safety on construction sites and different views on the safety of supervisors and workers on the site. In addition, the thesis awakes thoughts on how each and everyone could contribute to the issues.</p>			
<p>Keywords occupational safety, construction site, employee, foreman, construction industry</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TYÖMAAN TYÖTURVALLISUUS	6
2.1	Tapaturmatilastot.....	6
3	TYÖTURVALLISUUDEN SUUNNITTELU	9
3.1	Hankkeen ja suunnittelun valmisteluvaiheessa	9
3.2	Turvallisuuskoordinaattorin tehtävät.....	10
3.3	Rakentajan/urakoitsijan velvollisuudet.....	10
3.4	Työntekijän velvollisuudet ja oikeudet huolehtia turvallisuudesta	11
4	HAASTATTELUTUTKIMUS.....	12
4.1	Haastatteluun valmistautuminen ja haastattelukysymykset	12
4.2	Haastattelu.....	15
4.3	Kysymysten vastaukset työnjohtajat.....	15
4.4	Kysymysten vastaukset työntekijät.....	17
5	TULOSTEN ANALYSOINTI.....	20
5.1	Työnjohtajat.....	20
5.2	Työntekijät.....	21
6	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

Työskentelin rakennusalalla kirvesmiehenä useita vuosia, kunnes vuonna 2015 työtehtävissä oltuani putoasin työmaan katolta. Putoamisesta seuranneet murtumat ja vammat lopettivat kirvesmies työni. Työkokemus, omakohtainen tapaturma ja tulevaisuuden työnjohtotehtävät antoivat aiheita tutkielman tekemiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia työturvallisuuden haasteita rakennustyömaalla haastatteleamalla yritysten työntekijöitä ja työnjohtajia. Tavoitteena on saada tietoa, miten työturvallisuusasiat koetaan rakennustyömaalla, mitä haasteita se tuo, miksi niitä ei aina noudateta, miten niitä voisi kehittää. Haastateltavat henkilöt valitsen tuntemistani rakennusalan yrityksistä ja sovin tapaamisen, joko työpaikalle tai vapaa-ajalle. Kysymykset käydään läpi vapaamuotoisena.

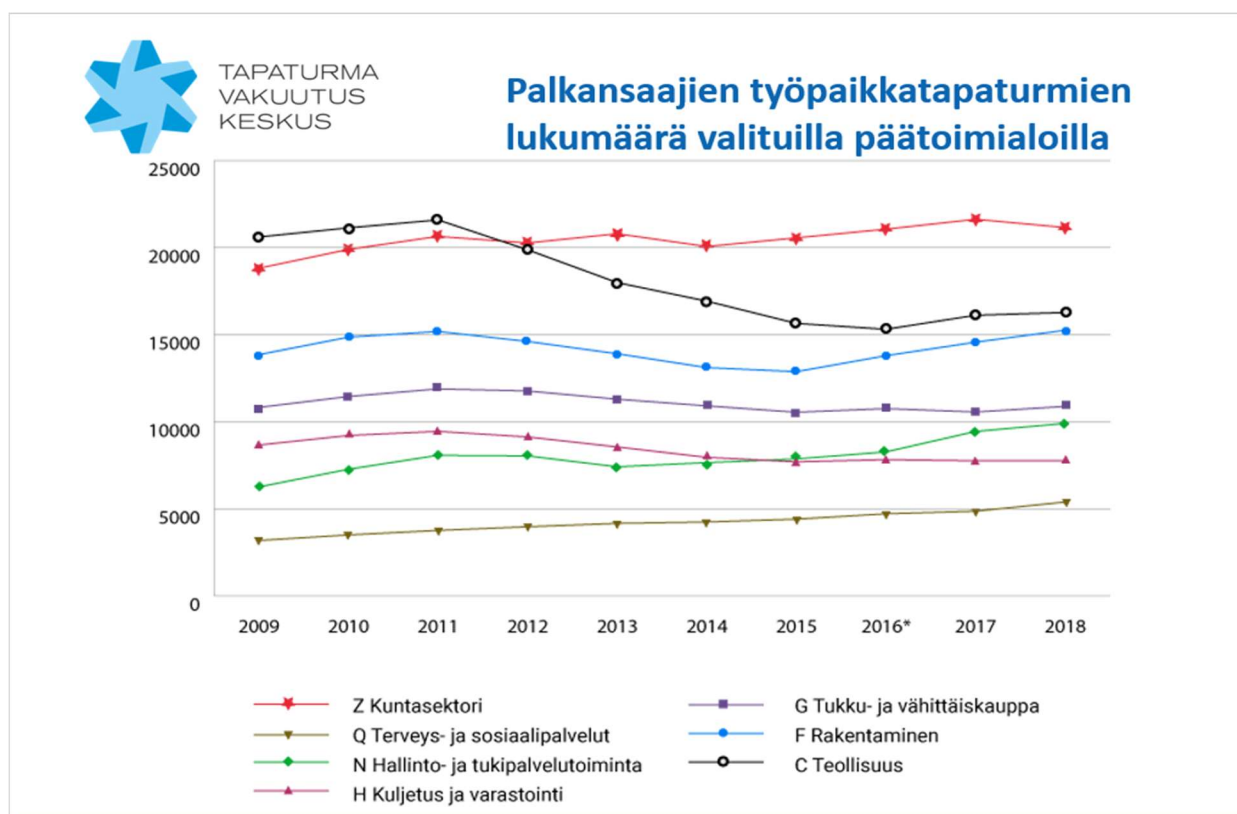
Tilaaajaa työlle ei ole, koska tahdon haastatella työntekijöitä ja työnjohtajia monesta eri yrityksestä. Näin saadaan kattavampi ja laajempi näkökanta kyseisiin asioihin. Koska tutkielma perustuu yksittäisten henkilöiden haastatteluun ja haastattelujen nauhoituksiin, on minulla täysi vaitiolovelvollisuus haastateltavia ja yrityksiä kohtaan.

2 TYÖMAAN TYÖTURVALLISUUS

Työturvallisuus on tärkeä asia ja se korostuu etenkin rakennustyömaalla. Rakennustöissä työskennellään korkealla, nostellaan painavia rakennustarvikkeita, käytetään erilaisia työkoneita, suoritetaan raskaiden elementtien nostoja ja työskennellään talviolosuhteissa. Hyvät työergonomiset asennot voi jäädä joissakin työvaiheissa saavuttamatta. Rakennusalalla sattuu keskimäärin enemmän tapaturmia muihin aloihin verrattuna. Vuonna 2019 tehtiin 55 028 279 työtuntia, joissa työtapaturmia sattui 1 073 kpl ja vakavia 78 kpl. Kuolemaan johtavia tapaturmien määrä oli 8 kpl. Tapaturmavakuutuskeskuksen viimeisimpien tilastojen mukaan, rakennusalalla tapahtuu kolmanneksi eniten työtapaturmia. Jos katsotaan tilastoja työtapaturmia per miljoona tehtyä työtuntia kohden, nousee rakennusala tilaston ykköseksi. Kuolemaan johtavissa tapaturmissa olemme onneksi vuosien varrella päässeet tilastollisesti alaspäin. (Tapaturmavakuutuskeskus.)

2.1 Tapaturmatilastot

Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastojen mukaan viimeisen kymmenenvuoden aikana tapaturmat ovat pysyneet samalla asteella, lukuun ottamatta vuoden 2014 ja 2015 jolloin tapaturmat vähenivät. Teollisuusalalla on päästy selvästi tapaturmien lukumäärässä alaspäin (kuva 1). Tapaturmat per miljoonaa tehtyä työtuntia kohden viimeisen viidenvuoden aikana on hieman laskenut rakennusalalla (kuva 2). Kuolemaan johtavia tapaturmien määrä on laskenut tuhat yhdeksänsataa yhdeksänkymmentä (1990) luvun lopun ja kaksituhatta (2000) vuoden alun lukemista (kuva 3). Kaksituhattayhdeksäntoista (2019) vuoden kuolemaan johtavissa tapaturmissa yleisin syy oli putoaminen (kuva 4).

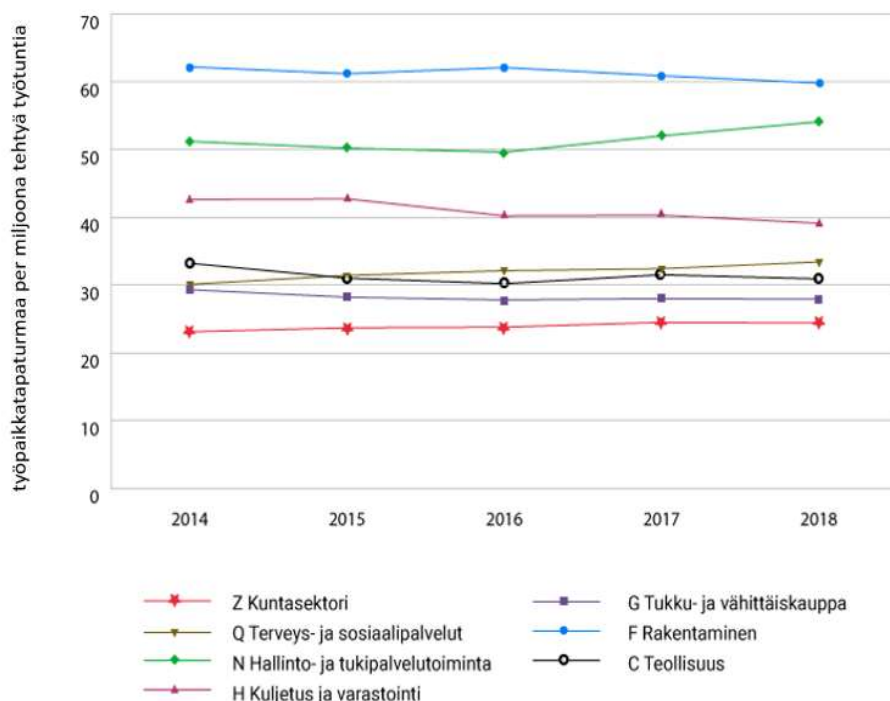

Kuva 1. Työtapaturmatilasto (Tapaturmavakuutuskeskus 2019 - 11 - 10)

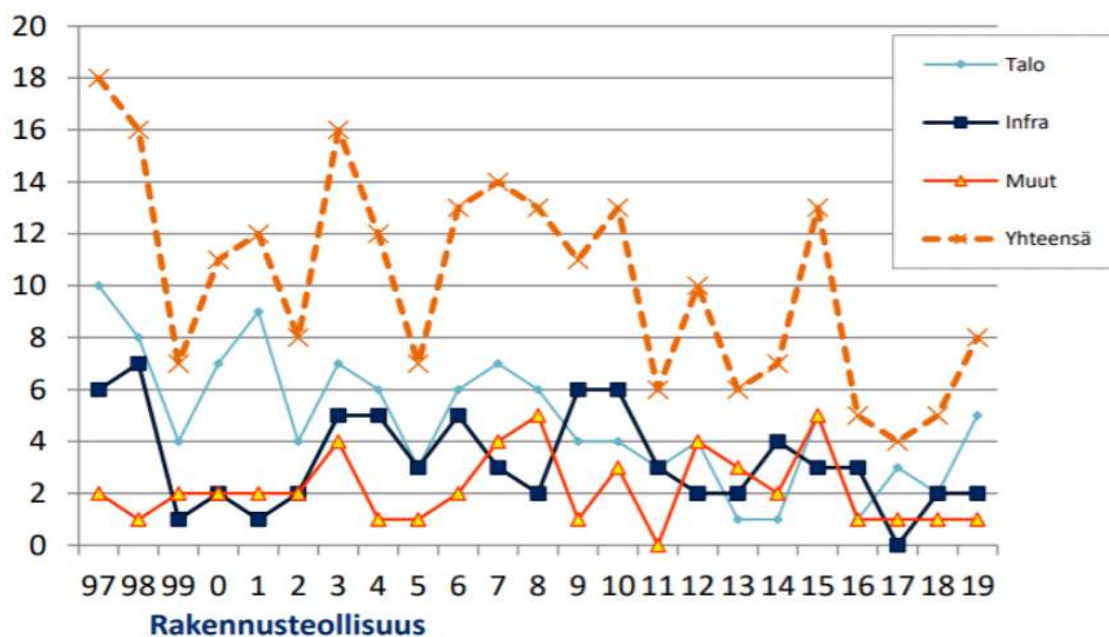
TAPATURMA
VAKUUTUS
KESKUS

Palkansaajien työpaikkatapaturmien taajuudet valituilla päätoimialoilla

Kuva 2. Työpaikkatapaturmaa per miljoona tehtyä työtuntia (Tapaturmavakuutuskeskus 2019 - 11 - 10)

Rakennusalan työpaikkakuolemat 1997 – 2019

Kuva 3. Rakennusalan työpaikkakuolemat 1997 - 2019 (Rakennusteollisuus)

Rakennusalan työpaikkakuolemat 2019

2019 Yhteensä 8 kpl

Talonrakentaminen 5 kpl

- **Omakotitalon rakennustyömaalla** Vihdissä työntekijä jäi hirsiseinän asennustyössä kaatuneen seinän alle **18.1.2019**
- **Talonrakennustyömaalla** Porvoossa ajoneuvonosturin kuljettaja putosi n. 4 metrin korkeudesta nosturin puomin päältä **11.2.2019**
- **Varastohallin katolla** Järvenpäässä savunpoistoluukkaa asentamassa ollut työntekijä putosi n. 20 metrin korkeudesta **22.5.2019**
- **Kerrostalotyömaalla** Uudessakaupungissa mastonostimesta parvekkeelle siirtymässä ollut työntekijä putosi 6. kerroksen korkeudelta **8.7.2019**
- **Omakotitalon rakennustyömaalla** Porvoossa työntekijä putosi katolta **18.11.2019**

Infra 2 kpl

- **Tietyömaan kiviaineksen murskausasemalla** Kuusamossa kaivukoneella nostettiin murskaimeen hitsattavaa lisälaitaa paikoilleen, kun koneen kauha irtosi ja putosi työntekijän päälle **6.6.2019**
- **Kiviaineksen murskausasemalla** Lumijoella kuorma-auton kuljettaja jäi kaatuneen ajoneuvon alle **30.10.2019**

Muut 1 kpl

- **Maatilan lietesäiliön rakennustyössä** Vieremällä nosturi kaatui ja sivullinen henkilö jäi sen puomin alle **14.8.2019**

Kuva 4. Rakennusalan työpaikkakuolemat 2019 (Rakennusteollisuus)

3 TYÖTURVALLISUUDEN SUUNNITTELU

Työturvallisuus pitää ottaa huomioon jo hankkeen suunnittelun valmisteluvaiheessa. Rakennuttajalla on huolehtimisvelvollisuus hankkeen työturvallisuudesta omalta osaltaan. Rakennuttajalla on aktiivinen rooli työturvallisuusasioissa sekä työturvallisuuden valvomisessa. Rakennuttajilla pitää olla riittävä tietämys työturvallisuusasioista. Ellei hankkeeseen ryhtyvällä ole asiantuntemusta työturvallisuusasioista, on tehtävään käytettävä asiantuntijaa. Rakennushakkeeseen ryhtyvä ei kuitenkaan vapaudu hänelle kuuluvista lainsäädännön asettamista vastuista, vaikka tehtävä olisi annettu asiantuntijalle.

Rakennuttajan tärkein tehtävä on ohjata rakennushanketta, niin rakennuttamista kuin myös rakentamista, hallitusti sekä turvallisuustavoitteiden mukaisesti. Rakennuttajan työturvallisuustehtävät jakautuvat hankkeen eri vaiheisiin. Rakennuttajan tulee itsenäisesti tai suunnittelijoiden kanssa yhteistyössä pohtia rakennushankkeessa tulevat työturvallisuusriskit ja tehdä yhteistyötä asiantuntijoiden sekä muiden osapuolten kanssa riskien pienentämiseksi. Rakennuttaja antaa työturvallisuuteen liittyviä tehtäviä erityisasiantuntijoille, suunnittelijoille, päätoteuttajalle, valvojille sekä urakoitsijoille. Työturvallisuuden onnistumiseksi on jokaisen toimijan tehtävien sisältö määriteltävä ja annettava riittävät toimivaltuudet. Rakennuttajan tehtävänä on valvoa ja koordinoida, että tehtävät toteutuvat. Rakennuttaja nimeää tähän tehtävään turvallisuuskoordinaattorin. Turvallisuuskoordinaattorin on oltava hankkeeseen riittävän pätevä ja ammattitaitoinen suoriutumaan tästä tehtävästä. Hänen tulee tietää pääpiirteet työturvallisuuslain ja asetusten hankkeen osapuolille asettamat velvoitteet. Pätevyys arvioidaan aina hankkeen vaativuuden mukaan. Työturvallisuuslainsäädännössä ei kerrota turvallisuuskoordinaattorin pätevyysvaatimuksia. Rakennuttajan tulee tiedottaa rakennushankkeen osapuolille, kuka toimii turvallisuuskoordinaattorina. (RT 10 -10982 Rakennuttajan työturvallisuusvelvoitteet rakennushankkeessa.)

3.1 Hankkeen ja suunnittelun valmisteluvaiheessa

Rakennuttajan on nimettävä rakennuttajan turvallisuuskoordinaattori. Suunnitteluvaiheessa rakennuttajan on toiminnassaan huomioitava turvallisuusasiat. Budjetti ja aikataulusuunnittelussa on huomioitava riittävät varat tutkimuksiin, erilaisiin selvityksiin, turvallisen työn tekemiseen, töiden vaiheistukseen ja valvontaan. Projektisuunnittelussa huomioidaan työturvallisuusasiat sekä korjausrakentamisen erityispiirteet. Tämän lisäksi rakennuttajan on valvottava ja huolehdittava hankkeen suunnittelijoiden ottavan huomioon omassa työssään, että rakennustyöt pystytään tekemään turvallisesti aiheuttamatta työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle vaaraa. Turvallisuuskoordinaattori tekee hänelle kuuluvat tehtävät. Suunnittelijoiden on tehtävä suunnittelutyö siten, että suunniteltu rakenne pystytään tekemään turvallisesti tai jos ei niin siitä on annettava tieto hankkeeseen ryhtyvälle ja turvallisuuskoordinaattorille ja koordinaattorin on asia vietävä turvallisuussuunnitelmaan, jotta toteuttaja osaa sen sitten ottaa huomioon omissa turvallisuussuunnitelmissa. Rakennuttajan on osoitettava kirjallisesti, että rakennuttaja tietää hankkeen riskit ja vaaratekijät, jotka on otettu huomioon

suunnittelutoimeksiannossa sekä työturvallisuus on huomioitu suunnittelussa. Kirjallisesti on myös osoitettava miten työturvallisuustehtävät ja menetelmät ovat organisoitu.

Tällaisia kirjallisia aineistoja voivat olla, työturvallisuuden kannalta tarpeellisten tutkimusten teettäminen, riskikartoitus ja laadittu turvallisuusasiakirja, suunnittelutoimeksianto ja suunnittelukokouksen pöytäkirjamerkinnot, mahdolliset erillispaperit työturvallisuudesta suunnitteluryhmän kesken, työtapaselvitykset, työkoneet, työsuojeluviranomaisten kanssa käydyissä palavereista pöytäkirjamerkinnot tai lausuntopyyntö. (RT 10 -10982 Rakennuttajan työturvallisuusvelvoitteet rakennushankkeessa.)

3.2 Turvallisuuskoordinaattorin tehtävät

Rakennushankkeeseen nimetyn turvallisuuskoordinaattorin tulee henkilökohtaisesti hoitaa tehtävä. Hänen tulee osallistua aloituskokouksiin, suunnittelukokouksiin sekä työmaakokouksiin ja huolehtia, että työturvallisuutta velvoittavat asiat tulevat suoritetuiksi. Hänen tulee myös varmistaa, että hankkeen eri osapuolet tekevät yhteistyötä turvallisuus asioissa. Hänen tulee kertoa urakoitsijoille turvallisuussuunnitelmista, mitkä ovat heidän vastuullaan. Turvallisuuskoordinaattori huolehtii myös suunnittelijoille riittävät asiakirjat, jotta työturvallisuus otetaan huomioon jo suunnittelussa. Turvallisuuskoordinaattorilla on keskeinen rooli toimia kaikkien osapuolien sanan saattajana turvallisuuteen liittyvissä asioissa rakennushankkeessa. (RT 10-10982 Rakennuttajan työturvallisuusvelvoitteet rakennushankkeessa.)

3.3 Rakentajan/urakoitsijan velvollisuudet

”Yhteisellä rakennustyömaalla on pääurakoitsijan asemassa olevan työnantajan tai, jos sellaista ei ole, rakennushanketta johtavan tai valvovan rakennuttajan tai muun henkilön huolehdittava velvoitteista sekä siitä, ettei työssä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muillekaan työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille.” (Työturvallisuuslaki 52 § ja VNa 205/209).

Työmenetelmien, välineiden ja työympäristön suunnittelulla varmistetaan, että työ on turvallinen tehdä eikä aiheuta sairastumisen vaaraa. Työnantajan on huolehdittava riittävästä perehdytyksestä työntekijöille. Perehdytys tulee suorittaa ennen uuden työmaan tai työtehtävän aloittamista tai niiden muuttuessa sekä uusien työvälineiden ja työmenetelmien käyttöön ottamista. Työntekijä/tekijät perehdytetään työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin koneisiin, laitteisiin, työvälineisiin sekä niiden oikeaan käyttöön ja turvallisiin työtapoihin. Henkilön/henkilöiden perehdytyksen laajuudessa on otettava huomioon ammatillinen osaaminen ja työkokemus. Työnantajan on huolehdittava, että työntekijä saa opetusta/ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämisestä sekä häiriö ja poikkeustilanteista. Opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa. Työnantajan kuuluu vaatia työntekijä työhön kuuluvalla vaatetuksella (huomioväri), sekä antaa käyttöön henkilönsuojaimet, jotka ovat vaatimuksen/tarkoituksen mukaiset. Henkilönsuojaimia

käytetään, ellei vaaraa voida välttää tai rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla menetelmillä. Työnantajan tulee huolehtia turvalliset työolot yksintyöskentelevälle ilman vakavaa tapaturma-vaaraa. Huolehdittava myös siitä, että yksintyöskentelevä voi tarvittaessa ottaa yhteyden työnjohtoon tai muihin työntekijöihin sekä hälyttämään apua hätätilanteessa. (Rakennustöiden turvallisuusohjeet.)

3.4 Työntekijän velvollisuudet ja oikeudet huolehtia turvallisuudesta

”Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle työolosuhteissa tai työmenetelmissä, koneissa, muissa työvälineissä, henkilösuojaimissa tai muissa laitteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudella tai terveydelle.” (Työturvallisuuslaki 19§).

Työnantajien ja työntekijöiden on yhteistyössä ylläpitää ja parantaa työturvallisuutta työpaikoilla. Työntekijällä on oikeus kertoa työnantajalle työturvallisuuteen ja terveyteen liittyviä parannus esityksiä ja saada niihin vastauksia. Työntekijän on noudatettava työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita. Hänen tulee noudattaa työnsä ja työolosuhteiden edellyttämää järjestystä ja siisteyttä. Työtävissä on noudatettava huolellisuutta ja varovaisuutta. Työntekijän on huolehdittava, omasta ja muiden työntekijöiden työturvallisuudesta ja terveydestä niillä keinoin mitä on käytettävissä. Työntekijän kuuluu ilmoittaa työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle kaikista vioista ja haitoista, jotka vaarantavat työntekoa. Oli ne sitten työolosuhteissa, koneissa, työmenetelmissä, henkilösuojaimissa, työvälineissä tai muissa laitteissa. Työntekijän kuuluu poistaa vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet mahdollisuuksiensa mukaan näitä havaittaessa.

Työnantajan antamia henkilösuojaimia ja muita varusteita on käytettävä työnantajan ohjeiden mukaisesti. Työntekijän kuuluu käyttää sellaista asianmukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturma-vaaraa. On käytettävä oikein koneita ja työvälineitä sekä laitteita, niille annettujen turvallisuusmääräyksiensä mukaisesti. Vaarallisten aineiden käytössä on noudatettava turvallisuusohjeita. Turvallisuus tai suojalaitteita ei saa poistaa tai kytkeä pois päältä ilman erityistä syytä. Työntekijän on vältettävä työntekijöihin kohdistuvaa häirintää ja epäasiallista kohtelua, mikä aiheuttaa turvallisuudella tai terveydelle varaa tai haittaa. Näitä edellä mainittuja tehtäviä työntekijä tulee tehdä kokemuksensa, työnantajalta saamiensa opetuksen, ohjauksen, muiden ohjeiden sekä ammattitaitonsa mukaisesti. Jos työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle, työntekijällä on oikeus pidättäytyä tällaisen työn tekemisestä. Tästä on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti työnantajalle. Työntekijällä on oikeus pidättäytyä työnteosta, kunnes työnantaja on poistanut vaaratekijät tai muutoin huolehtinut siitä, että työ voidaan suorittaa turvallisesti. (Rakennustöiden turvallisuusohjeet.)

4 HAASTATTELUTUTKIMUS

Tämän tutkielman tarkoitus oli saada rakennustyömaalla työskentelevien työntekijöiden ja työnjohtajien näkemys työmaan työturvallisuudesta ja sen noudattamisesta sekä millaisia haasteita se tuo tullessaan. Halusin pureutua rakennustyömaalle työskentelevien henkilöiden ajatusmaailmaan työturvallisuusasioissa ja pohtia yhdessä, miten työturvallisuusasioita tulisi viedä eteen päin työmaalla, miten saataisi työntekijät paremmin noudattamaan työturvallisuusasioita, onko menty jo liian pitkälle joiltain osin työturvallisuudessa jne. Olen itse työskennellyt rakennusalalla useita vuosia ja näin ollen rakennustyömaan turvallisuusasiat ovat tulleet tutuiksi.

Käytin laajaksi muodostunutta työverkostoani hyväksi etsiessäni haastateltavia. Haastateltavien lukumääräksi tuli yhteensä viisitoista, joista työnjohtajia oli viisi. Kaikki haastateltavat olivat eri rakennusliikkeen palveluksessa ja monen vuoden rakennusalan työkokemus. Halusin tehdä tutkielman nimenomaan haastatteleamalla ihmisiä. Haastatteleamalla kasvotusten sain irti haastateltavasta paljon enemmän, kuin mitä olisin laatinut kysymyslomakkeen rastiruutuun-menetelmällä. Nauhoitin kaikki haastatteluhetket, jotta pystyisin kuuntelemaan ja analysoimaan haastattelujen tuomat vastaukset paremmin ja kirjaamaan ne ylös tutkimusta varten. Ajallisesti yhteen haastatteluun meni neljästäkymmenestä kuuteenkymmeneen minuuttiin. Tämän tutkimuksen tuomat tulokset tukevat ajatuksiani ja kokemuksieni rakennustyömaan työturvallisuudesta.

Haastatteluissa on myös muutamia kompastuskiviä. Tulokset saattavat vääristyä, jos esimerkiksi kysymykset ovat johdattelevia tai ne sisältävät olettamuksia. Lisäksi haastateltavat saattavat ottaa vaikutteita yleisistä mielipiteistä; esimerkiksi siitä, mitä lehdissä ja sosiaalisessa mediassa on kirjoitettu kyseisestä aiheesta ja ajatella, että tämä pitäisi olla myös heidän mielipiteensä. Joskus on vaikea kuvailla asioita, jos niitä täytyy muistaa ulkoa ja tapahtuma on ollut motorinen suoritus. (Hyysalo 2006, 118 – 119.)

4.1 Haastatteluun valmistautuminen ja haastattelukysymykset

Aloin ensin miettimään millaisia kysymyksiä tulisin esittämään henkilöille. Millaisilla kysymyksillä sain haastateltavat henkilöt kertomaan avoimesti ajatuksiaan ja millä tavoin tunnelma olisi hyvä ja kaiken puolin rento. Kysymyksiä olisi voinut keksiä paljon enemmänkin, mutta sain rajattua kysymykset tarvitsemaani tiedon saantiin. Kysymyksiä pohtiessani huomasin, etten voi esittää samoja kysymyksiä työnjohtajille kuin työntekijöille, joten muokkasin kullekin kohderyhmälle omat kysymykset.

Kysyttävät kysymykset valikoituivat siten, että kysymyksillä sain henkilön pohtimaan ja kertomaan vastauksen pidemmällä vastauksilla kuin kyllä ja ei. Jos en saanut mielestäni riittävää vastausta kysymykseen esitin aiheeseen jatkokysymyksiä, joilla sain laajemman vastauksen. Näillä jatko kysymyksillä sain avattu haastateltavaa paremmin.

Kysymyksillä halusin saada selville, työnjohtajien ja työntekijöiden ajatuksia työturvallisuuden vaikutuksista työmaan ympäristöön ja minkälaisia haasteita se tuo jokapäiväiseen työntekoon, sekä millaisia ajatuksia heillä olisi työturvallisuus asioiden parantamiseksi.

Haastattelukysymykset työnjohtajille

1. Kuinka vanha olet?
2. Kuinka kauan olet työskennellyt rakennusalalla?
3. Miten koet työturvallisuuden?
4. Onko työturvallisuus teistä tärkeä asia?
5. Onko rakennustyöt mielestänne tapaturmille alttiita?
6. Miten työturvallisuus asiat on otettu huomioon tai huomioitu työpaikallasi?
7. Käydäänkö perehdytyksessä työmaanturvallisuus mielestäsi hyvin läpi?
8. Oletteko joutuneet työtapaturmaan tai nähnyt sellaisen?
9. Jos olet, miten se on vaikuttanut omaan tekemiseen tämän jälkeen?
10. Korostetaanko mielestänne liikaa/liian vähän työturvallisuutta?
11. Miten näet, välitetäänkö mielestänne ylemmällä johtoportaalalla työntekijöiden työturvallisuudesta?
12. Puututko, jos näet työntekijän laiminlyövä työturvallisuutta?
13. Jos, niin miten hän on reagoinut
14. Onko työyhteisössä tullut sanktioita työturvallisuuden laiminlyönnistä?
15. Jos on, millaisia?
16. Onko työntekijät välinpitämättömiä työturvallisuudesta vai mistä mielestäsi johtuu, ettei sitä aina noudateta?
17. Mitä mielestäsi asialla voisi tehdä?
18. Sivutetaanko turvallisuus asiat palavereissa/työmaakokouksissa liian helposti?
19. Noudattaako alihankkijat sovittuja työturvallisuus asioita työmaalla?
20. Jos ei, mistä luulet sen johtuvan?
21. Tapahtuuko laiminlyöntejä mielestänne enemmän "omilla miehillä" kuin muilla?
22. Voiko työnjohtaja esimerkiksiään parantaa työturvallisuutta?
23. Onko työntekijät puhuneet kanssasi työturvallisuudesta?
24. Leipäännykö työturvallisuus asialle, kun mitään ei ole sattunut?
25. Oma sana työturvallisuudesta

Haastattelukysymykset työntekijöille

1. Kuinka vanha olet?
2. Miten kauan olet työskennellyt rakennus alalla?
3. Miten koet työturvallisuuden?
4. Onko työturvallisuus teistä tärkeä asia?
5. Koetko tekevänne tapaturmille altistavaa työtä?
6. Miten työturvallisuus asiat on otettu huomioon tai huomioitu työpaikallasi?
7. Käytiinkö perehdytyksessä työmaan turvallisuus asiat mielestäsi hyvin läpi?
8. Oletko joutunut työtapaturmaan tai nähnyt sellaisen?
9. Jos olet, miten se on vaikuttanut omaan tekemiseen tämän jälkeen?
10. Miten työnjohto mielestänne suhtautuu työturvallisuuteen?
11. Puututaanko työturvallisuuden laiminlyöntiin, jos niin miten?
12. Saatteko tarpeeksi mielestänne tietoa työmaan työturvallisuudesta?
13. Oletko perillä kaikkien työvaiheiden/työtehtävien työturvallisuudesta?
14. Jos et, miten voisi kehittää?
15. Puhutaanko mielestänne liikaa/liian vähän työturvallisuudesta?
16. Miten näet, välitetäänkö ylemmällä johtoportaalalla työntekijöiden työturvallisuudesta?
17. Puututko, jos näet työntekijän laiminlyövä työturvallisuutta?
18. Miten hän on reagoinut?
19. Onko työntekijät välinpitämättömiä työturvallisuudesta vai mistä mielestäsi johtuu, ettei niitä aina noudateta?
20. Mitä asialle voisi tehdä?
21. Tiedätkö missä työpaikallasi säilytetään turvavaljaita?
22. Oletko tehnyt jotain työtä missä olet laiminlyönyt työturvallisuuden?
23. Miksi?
24. Haluaisitko lisää tietoa työssäsi työturvallisuudesta?
25. Voitko puhua työnjohtajan kanssa turvallisuus asioista?
26. Oletko joskus miettinyt vakavan työtapaturman sattuessa itsellesi, miten se vaikuttaa myös perheeseen, lähimpiin ihmisiin ja itsesi loppuelämään?
27. Onko mielestäsi turvallisuusasioissa menty joiltain osin liian pitkälle?
28. Voiko työnjohtaja esimerkillään parantaa työturvallisuutta?
29. Millainen työnjohtajan pitäisi olla, että se parantaisi työturvallisuutta?
30. Unohtuvatko turvallisuusasiat, kun ei ole sattunut mitään?
31. Oma sana työturvallisuuteen

4.2 Haastattelu

Haastattelutilanteet sovin henkilöiden kanssa puhelimitse heille sopivimpiin ajankohtiin. Haastatteluun lupautuneet henkilöt olivat tuntemiani työmiehiä ja työnjohtajia. Haastattelu tilanteet tapahtuivat suurimmaksi osaksi työpaikkojen ulkopuolella. Työnjohtajien haastattelut käytiin työpaikoilla. Kerroin haastattelun alussa nauhoittavani keskustelun. Puhuin myös keskustelun olevan täysin luotamuksellista eikä heidän, nimet, työpaikat eikä työnantajat tulisi julkaistuksi tutkielmassa. Haastattelutilanteissa saatiin erittäin hyvää keskustelua kokonaisvaltaisesti työmaanturvallisuudesta. Haastatteluun osallistuvilla työnjohtajilla ikäjakauma oli 40–48-vuotiaita. Työkokemusta rakennusalalta heillä oli 7–21 vuotta. Yksi oli rakennusinsinööri ja 4 heistä oli rakennusmestareita. Haastatteluun osallistuneet työmiehet olivat 30–48-vuotiaita rakennusalan ammattilaisia. Heidän työkokemuksensa rakennusalalta oli 10–30 vuotta.

4.3 Kysymysten vastaukset työnjohtajat

Haastattelussa esitettiin kysymyksiin työnjohtajat vastasivat näin. Kysymys 3: Miten koet työturvallisuuden? Kaikki työnjohtajat olivat yksimielisiä vastauksissaan. *”Joka päivä huomioitava asia, yksi osa tätä työtä.”* Kysymys 4: Onko turvallisuus teistä tärkeä asia? He pitivät työturvallisuutta todella tärkeänä asiana työssään. *”Kyllä se on, koko ajan tulee enemmän painetta valtiovallanpuolelta, niin kyllä se on enemmän huomioon otettava. Paperityöt on lisääntyneet uusien lippulappujen takia. Tuntuu, että joka viikko tulee joku paperi se vähän turhauttaa. Sitten niillä lippulappusilla tarkastellaan sitä työturvallisuutta, ei hyvä.”*

Haastattelussa kysyttiin työtapaturmista. Kysymys 5: Onko rakennustyöt mielestänne tapaturmille alttiita? Kaikki vastasivat kyllä. *”Kyllä. Paljon tapahtuu, monesti on kiire ja olosuhteetkin ovat aina mitä on.”* Kysymys 6: Miten työturvallisuus asiat on otettu huomioon tai huomioitu työpaikallasi? Kaikilla työmailla oli otettu hyvin huomioon heidän mielestään, mutta aina voisi olla pientä viilattavaa varsinkin pienemmillä työmailla. *”Luotan pitkälti, että täällä työskentelee ammattilaisia ja omalta osaltaan ottavat huomioon työturvallisuuden. Perehdytyksen kautta käydään tärkeitä asioita läpi. Työnjohtaja ei pysty olemaan koko ajan niskaan hengittämässä. Puutun kyllä, jos joku ottaa riskejä/tahattomia riskejä.”* Kysymys 7: Käydäänkö perehdytyksessä työmaanturvallisuus mielestäsi hyvin läpi? Kyllä käydään, oli yleinen vastaus. *”Kyllä ne pääasiat käydään, pakko käydä. Riskityövaiheista käydään työryhmän kanssa läpi turvallisuus asiat erikseen.”* Tämän kysymyksen kohdalla ilmeni, ettei kaikilla työmailla käydä riskityövaiheita työryhmien kanssa erikseen läpi. Kysymys 8: Oletteko joutuneet työtapaturmaan tai nähnyt sellaisen? Kaikki työnjohtajat vastasivat kyllä. Kysymys 9: Jos olet, miten se on vaikuttanut omaan tekemiseen tämän jälkeen? On laittanut miettimään enemmän asioita, oli yleisin vastaus. *”Kyllä on vaikuttanut. Kiinnittää enemmän huomiota omiin toimintoihin.”*

Työnjohtajilta kysyttiin työturvallisuudesta ja sen laiminlyönnistä. Kysymys 10: Korostetaan mielestänne liikaa/liian vähän työturvallisuutta? Ei ole liikaa oli kaikkien vastaus. *”Ei ole liikaa ainakaan täällä kentällä, ehkä voisi käydä enemmänkin työntekijöiden kassa läpi.”* Kysymys 11: Miten näet,

välitetäänkö mielestänne ylempällä johtoportaalilla työntekijöiden työturvallisuudesta? Ymmärsin vastauksista, ettei kovin paljon välitetä. *”Ei välitetä, vastaavalle mestarille on vieritetty kaikki. Ylemmältä portaalta tulee tänne ja minä vien sitä kentälle. Voisivat käydä välillä katsomassa, mitä täällä touhutaan.”* Kysymys 12: Puututko työturvallisuuden laiminlyöntiin? Toiset puuttuivat ja toiset eivät niin täsmällisesti. *”Ei ehken niin paljon mitä voisi puuttua, esim. suojalasiin käyttöön en juurikaan puutu. Isompien vaaratilanteiden kohdalla puutun.”* Kysymys 13: Jos, niin miten hän on reagoinut? Kaikki kertoivat, puutteet on korjattu sanomisen jälkeen. Ei ole otettu negatiivisesti vastaan. *”Kyllä on korjattu. On juteltu ja käyty asia läpi miksi on ruvennut tekemään työtä sillä tavalla. Ymmärtänyt itsekin, että vähän järkeä käyttämällä olisi homma ollut kunnossa.”* Kysymys 14: Onko työyhteisössä tullut sanktioita työturvallisuuden laiminlyönneistä? Kaikki vastasivat, ettei ole. Kysymys 16: Onko työntekijät välinpitämättömiä työturvallisuudesta vai mistä mielestäsi johtuu, ettei sitä aina noudateta? Työnjohtajat näkivät asian, että työntekijät kokevat työtä hidastavana asiana, kiire, välinpitämättömyys ja ymmärtämättömyys. *”Kyllä on välinpitämättömyyttä. Uskon, että jokainen rakennustyömaalla työskentelevä tietää nämä käytännöt suojalaseista ja leukahihnasta ihan tasan tarkkaan, mutta ei. Välinpitämättömyys kohdistuu enemmän mitä koetaan vähäpätöisiksi asioiksi, kuten suojalasi ja leukahihna. Koetaan turvavälineiden hidastavan työntekemistä esim. valjaat. Rälläköidessä laittavat kyllä suojalasi. Jupinaa on kuulunut turvallisuusvälineiden käyttämisestä. Olen joitakin kertoja kysynyt? Laitatko nimen paperiin, että kieltäydyt turvavälineiden käytöstä. Tämän jälkeen ovat laittaneet esim. valjaat päälle.”* Kysymys 17: Mitä mielestänne asialle voisi tehdä? Joidenkin mielestä olisi hyvä kokeilla jotain turvallisuusbonus järjestelmää. Toisien mielestä kovempi valvominen asioitten suhteen tulee kyllä toimimaan. *”Saisihan sen toimimaan, jos ottaisi tiukanlinjan, että kuljeskeli tuolla työmaalla varoituslippuja kirjoittelemassa. En lähtisi ensimmäisenä tämänmoiselle linjalle. Saattaisi huonontaa tilannetta. Paljon on semmoisia tilanteita tullut vastaan, kun tulee joku aliurakoitsija isommasta firmasta, että miten vapautuneen oloisena tekee työtään eikä kukaan ole koko ajan hengittämässä niskaan työturvallisuudesta ja ovat jopa kertoneet miten mukava on tehdä työtä, kun koko ajan ei huomautella suojalaseista.”* Kysymys 18: Sivutetaanko mielestäsi turvallisuusasiat palavereissa liian helposti? Jos on sattunut jotain, niin silloin käydään tarkemmin asioita läpi. Muutoin aika maltillisesti. Oli kaikkien vastaus. Kysymys 19: Noudattaako alihankkijat sovittuja työturvallisuusasioita työmaalla? Kaikki vastasivat kyllä. *”Kyllä. Sopimus asiakirjoissa on kirjattu sanktio, jos ei noudata.”* Kysymys 21: Tapahtuuko laiminlyönnejä mielestäsi enemmän omilla miehillä, kuin muilla? Kaikilta vastaus ei. *”Ei. Omat miehet ja omat aliurakoitsijat melko hyvin pitävät kiinni. Eniten mielestäni on sivu urakoitsijat putki, sähkö ja lvi. Tässäkin kohteessa ei yhdelläkään sähkömiehellä ole kypärää päässä.”* Kysymys 22: Voiko työnjohtaja esimerkiksi parantaa työturvallisuutta? Kaikilta vastaus kyllä. *”Kyllä. Kuka vaan voi näyttää esimerkkiä.”* Kysymys 23: Onko työntekijät puhuneet kanssasi työturvallisuudesta? Kolme työnjohtajaa vastasi, kyllä on keskusteltu useasti. Kahden vastaus oli, että joskus. *”On joskus. Säsuojia laitettaessa on tullut työntekijät kertomaan, miten uskaltavat keikkua tuolla korkealla ilman valjaita.”* Kysymys 24: Leipäntyykö työturvallisuusasialle, kun mitään ei ole sattunut? Vastaukset olivat yksiselitteisesti, kyllä. *”Kyllä ihan varmasti. Tulee semmoista tasaista massaa omasta suorittamisesta. Sitten kun sattuu jotain, niin taas terävöityy.”*

Työnjohtajat saivat kertoa omia ajatuksia. Kysymys 25: Oma sana työturvallisuudesta? *”Mielestäni rakennusalankulttuuri ja ajatusmaailma pitäisi saada käännettyä, että yksiosa ammattitaitoon kuuluu työturvallisuus. Työntekijät kokisivat olevansa ammattitaitoisempia, kun osaavat ottaa huomioon myös työturvallisuuden työssään. Nyt kulttuuri on, että joku valvoo ja on huomauttelemassa. Työntekijöiden ajatus tasolla pitäisi tapahtua joku nytkähdys. Joka työvaiheessa uhrattaisi niitä ajatuksia myös työturvallisuuteen. Paljon tapahtuu vielä sellaista, kun aloittaa jonkun homman, niin ei mietitä sitä kokonaisuutta. Ajatellaan ettei työturvallisuus asiat kuulu heille, niitä ajattelee jotkut muut henkilöt ja kertovat. Ei auta, vaikka täällä tehdään kaikenlaisia riskianalyysejä, niin meneekö se työntekijänpäähän. Mielestäni koko alanmuutos tapahtuu siellä suorittavan henkilön päässä. Kulttuuri pitäisi saada muuttumaan, ettei opeteta muita ajattelemaan heidän puolesta. Varmasti olisi turvallisempi työmaa. Keskusteltaisi työntekijöiden kanssa, että miettikääpä mitä tässä tehtävässä olisi otettava huomioon. Jäisi muhimaan työntekijän päähän. Semmoinen keskusteleva ote siinä hommassa ei käskyttäminen.”* *”Paljon tehdään, niin väkisin sattuu joskus. Työntekijöille pitäisi päähän, että pikkuhommassa voi sattua isovahinko.”*

4.4 Kysymysten vastaukset työntekijät

Haastattelussa esitettyihin kysymyksiin työntekijät vastasivat näin. Kysymys 3: Miten koet työturvallisuuden? Työntekijät kokivat työturvallisuuden hyvänä ja tärkeänä asiana. Kertoivat, myös sen parantuneen vuosien saatossa. *”Tän myötä tullut tärkeämmäksi.”* Kysymys 4: Onko työturvallisuus teistä tärkeä asia? Tähän kaikki vastasivat kyllä. *”Totta helkkarissa on. Parikymppisenä ei paljon välittänyt”*

Haastattelussa kysyttiin työtaturmista. Kysymys 5: Koetko tekevänne tapaturmille altistavaa työtä? Kaksi työntekijää kymmenestä eivät kokeneet rakennustöiden olevan tapaturmille alttiita. Muut kokivat rakennustöiden olevan tapaturmille altistavaa työtä. *”Ei, kun tietää mitä tekee”* Kysymys 6: Miten työturvallisuusasiat on otettu huomioon tai huomioitu työpaikallasi? Työntekijät kertoivat, että suuremmilla työmailla on huomioitu hyvin. Pienemmillä työmailla olisi paljon parantamisen varaa. Maaseudulla ei juurikaan ollenkaan. *”Lipettejä näkyy olevan työmaakoppi täynnä. On huomioitu yleisimmät asiat valjaat, kypärät ja silmäsuojaimet.”* *”Jos ei itse huolehdi, niin ei sitä kukaan muukaan huolehdi.”* Kysymys 7: Käytiinkö perehdytyksessä työmaanturvallisuusasiat mielestäsi hyvin läpi? Työmiehistä kaksi vastasi kyllä. Lopuilta tuli vastaus ei. Tässäkin kysymyksessä tuli vastaa isompien ja pienempien työmaiden ero. *”Isommilla työmailla käydään paremmin, pienillä ei. Nimet paperiin ja silleen. Itselläni ei perehdytyksestä jää mitään käteen. Tiedän itse mitä teen.”* Kysymys 8: Oletko joutunut työtaturmaan tai nähnyt sellaisen? Työmiehistä 9 vastasivat kyllä ovat ja 1 ei ollut. *”En ole onneksi.”* Kysymys 9: Jos olet, niin miten se on vaikuttanut omaan tekemiseen tämän jälkeen? Kaikki ovat tulleet varovaisemmiksi, tarkkaavaisemmaksi ja on laittanut ajattelemaan, miten hommia voisi tehdä eri tavalla. *”Varovaisemmaksi tekee, kun näkee 8 tonnia painavan kiven kaatuvan työmiehen päälle. Tulee mietittyä, missä sitä seisoskelee kivien nostojen yhteydessä.”*

Työntekijöiltä kysyttiin työturvallisuudesta ja sen laiminlyönnistä. Kysymys 10: Miten työnjohto mielestänne suhtautuu työturvallisuuteen? Kaikki vastasivat, toiset paremmin kuin toiset. Tässäkin

kysymyksessä tuli esille työmaan sijainti ja rakennusalan yrityksen koko. Mitä lähempänä ollaan kaupunkialuetta, sitä paremmin työnjohto suhtautuu työturvallisuuteen ja mitä pienempi rakennusalan yritys sitä huonommin. *”Joitakin ei mitenkään. Joskus tuntuu, että kypäräremmin kiinni oleminen on tärkein asia. Ei huomioida todellisia vaaran paikkoja. Työmailla saa olla kuinka likaista tahansa, mutta kun remmi on kiinni, kaikki on OK.”* *”Riippuu työmaasta. On muuttunut viimeisen 5–6 vuoden aikana, on mennyt paljon tarkemmaksi. On ruvettu kyttäämään vähän turhistakin hommista. Nuoret työnjohtajat ovat tarkempia. Kyllä vanhatkin työnjohtajat suhtautuvat työturvallisuuteen tärkeästi, mutta eivät napise turhasta.”* Kysymys 11: Puututaanko työturvallisuuden laiminlyöntiin, jos niin miten? Työntekijöistä kaikki vastasivat kyllä. Suulliset huomautukset ovat yleisimpiä puuttumisia. Työmaalta poistamisia ja varoituksia oli myös tapahtunut. *”Kyllä puututaan. Olen saanut suullisen varoituksen kypäräremmin käyttämättömyydestä.”*

Kysymys 12: Saatko tarpeeksi mielestänne tietoa työmaan työturvallisuudesta? Yksimielinen vastaus oli kyllä. Kysymys 13: Oletko perillä kaikkien työvaiheiden/työtehtävien työturvallisuudesta? Kaikki vastasivat kyllä. Kysymys 14: Jos et, niin miten voisi kehittää? Tähän yksi työntekijä kommentoi *”Turvallisuus pitää lähteä jokaisesta työntekijästä itsestään.”* Kysymys 15: Puhutaanko mielestänne liikaa/liian vähän työturvallisuudesta? Neljä haastateltavaa vastasi, että sopivasti. Neljä toivoisi siitä puhuttavan enemmänkin ja kahden mielestä puhutaan liikaa. *”Puhutaan liikaa ja se vaikuttaa negatiivisesti työntekijöihin. Lisää turvallisuuden laiminlyöntejä. Asiat voi esittää eri tavalla, ettei ne tunnu liialliselta puhumiselta.”*

Kysymys 16: Miten näet, välitetäänkö mielestänne ylemmällä johtoportaalalla työntekijöiden työturvallisuudesta? Kukaan haastateltavista ei usko, että välittäisivät. *”Ei ne muuta piittaa kuin, paljonko viivan alle jää. Yksittäinen työntekijä ei kiinnosta.”* Kysymys 17: Puututko, jos näet työntekijän laiminlyöväen työturvallisuutta? Kaikki kertoivat puuttuvansa, jos havaitsevat tällaista. *”Riippuu tilanteesta. Suojalasi puuttumisesta en sano. Vakavimmissa puutun.”* Kysymys 18: Miten hän on reagoinut? Sillä hetkellä työntekijä on korjannut puutteet, mutta jatkossa hommat ovat jatkuneet samalla tavalla. Työntekijät kokivat myös, että työkaverin sanaa kuunnellaan tässä asiassa paremmin, kuin työnjohtajaa. *”On yleensä totellut. Ottaa vastaan paremmin, kuin työntekijä sanoo kun, että työnjohtaja.”* Kysymys 19: Onko työntekijä välinpitämättömiä työturvallisuudesta vai mistä mielestäsi johtuu, ettei sitä aina noudateta? Työntekijöiden mielestä se on välinpitämättömyyttä, hidastaa työntekoa, omaa tyhmyyttä, jääräpäisyyttä, on kiire, ja on opittu tekemään tällä tavalla. *”Kyllä se johtuu välinpitämättömyydestä varsinkin vanhemmilla työntekijöillä. Ajatellaan, ettei ole ennenkään sattunut mitään. Nuoret saaneet ohjeistusta tänä päivänä enemmän. On nuorillakin välinpitämättömyyttä. Hidastava tekijä työnteossa.”* *”Vanhan ajan juuria. Ei ole ennenkään tarvinnut. Riippuu, millaiset rajat on vedetty työmaalle. Jos annetaan työntekijöille siimaa, ettei valvota pakka leviää.”* Kysymys 20: Mitä asialle voisi tehdä? Työntekijöiden mielestä työnjohtaja on tässä asiassa keskeisessä roolissa. Työporukan merkitys korostui myös vastauksissa. *”Työntekijöillä hyvä porukka, työvälineet olisivat sellaisia millä töitä voisi tehdä, työnjohtoon välit kunnossa ja puhdas työmaa.”* *”Työnjohtaja kertoo, että niitä noudatetaan tai sitten niitä noudatetaan. Työnjohtajan pitää uskaltaa sanoa, että menee perille.”*

Kysymys 21: Tiedätkö missä työpaikallasi säilytetään turvavaljaita? Kaikki tietävät säilytys paikan.

Kysymys 22: Oletko tehnyt jotain työtä, missä olet laiminlyönyt työturvallisuuden? Haastateltavista kaikki olivat laiminlyöneet työturvallisuuden töissään.

Kysymys 23: Miksi? Yleisin vastaus oli, että saivat nopeammin valmiiksi kyseisen homman, jos olisivat käyttäneet turvavälineitä aikaa työntekoon olisi mennyt kauemmin. Niin sanottujen ”pikkuhommien” kohdalla unohtuu turvallisuus asiat aika nopeasti.

Kysymys 24: Haluaisitko lisää tietoa työssäsi työturvallisuudesta? Kymmenestä puolet halusivat lisää tietoa ja puolet kokivat, ettei tarvetta ole. *”En tarvitse. Sitä tulee koko ajan lisää.”*

Kysymys 25: Voitko puhua työnjohtajan kanssa turvallisuusasioista? Kaikki pystyvät puhumaan avoimesti työnjohtajan kanssa näistä asioista.

Kysymys 26: Oletko joskus miettinyt vakavan työtapaturman sattuessa itsellesi, miten se vaikuttaa myös perheeseen, lähimmäisiin ihmisiin ja itsesi loppuelämään? Tällaista asiaa ei haastateltavat työmiehet ole pohtineet. Työmiehistä 3 oli joskus miettinyt. *”On joskus, mutta ei työnlomassa.”*

Kysymys 27: Onko turvallisuusasioissa menty joltain osin jo liian pitkälle? Kyllä on menty, oli selvä vastaus. *”Kyllä. Viimeistely hommissa ei varmaan kypärää tarvitsisi olla. Laatoittajan kypärän ja suojalasien käyttöä voitaisiin helpottaa. Joiltain osin voisi maalaisjärkeä käyttää.”*

Kysymys 28: Voiko työnjohtaja esimerkiksi parantaa työturvallisuutta? Kaikki vastasivat kyllä. *”Kyllä. Sieltähän se lähtee.”*

Kysymys 29: Millainen työnjohtajan pitäisi olla, että se parantaisi työturvallisuutta? *”Esimerkillinen ja tulee juttuun kaikkien työntekijöiden kanssa, vaikka kuinka ahdistaisi. Eikä ole heti hernenenässä, kun jotain sanoo.”* *”Jämtti. Omaa esimerkkiä näyttäen. Pitää pystyä sanomaan. Äänen sävyllä on merkitystä.”* *”Esimerkillinen. Kertoo mitä erityövaiheissa pitää ottaa huomioon, jos ei tiedä.”* *”Puuttuu epäkohtiin.”*

Kysymys 30: Unohtuuko turvallisuusasiat, kun ei ole sattunut mitään? Työntekijöistä 8:lla unohtuu helposti. Kahdella työntekijällä ei unohdu.

Työntekijät saivat kertoa omia ajatuksia. Kysymys 31: Oma sana työturvallisuudesta? *”Talvirakentamisessa pitäisi ottaa vakavammin hiekoitus ja lumityöt. Työnjohtaja voisi ottaa pikkuporkkanan käyttöön, jos ei ole sattunut tapaturmia esim. munkkipussi. Ei ole isoasia, mutta virkistää. Porkkanan ei tarvitse olla kummoinen. Työntekijöille tulee hyvä mieli ja kasvattaa yhteishenkeä, mikä parantaa työturvallisuutta.”* *”Työturvallisuus on mennyt hyvään suuntaa.”* *”Työnjohdon tulee olla aktiivisempi. Työturvallisuus lähtee työntekijästä itsestään.”* *”Pienillä työmailla pitäisi puuttua tehokkaammin, että käytettäisi enemmän telineitä. Tiedän tämän olevan kustannus kysymys. Raha määrittelee liikaa työturvallisuutta vähentävästi.”* *”Turha tarkkuus pois. Maalaisjärki käyttöön.”*

5 TULOSTEN ANALYSOINTI

Tulosten analysoinnissa pureudun haastatteluhetkessä esitettyjen kysymysten ja niiden vastauksien, sekä haastattelutilanteessa käytyjen keskustelujen pohjalta purkamaan saamiani tuloksia. Tulokset ovat haastateltavien henkilöiden omia näkemyksiä työturvallisuusasioista rakennustyömaalla. Työnjohtajilla sekä työmiehillä on monen vuoden kokemus rakennusalan eri tehtävistä.

5.1 Työnjohtajat

Työnjohtajille työturvallisuus asiat ovat erittäin tärkeitä asioita. Kukaan ei haluaisi isompia työtapaturmia tapahtuvan omalle työmaalle. Pienemmiltä työtapaturmilta ei voi välttyä. Rakennustyöt koettiin olevan tapaturmille altistavaa työtä. Kiire, erilaiset työvaiheet, välinpitämättömyys, huolimattomuus, ymmärtämättömyys ja olosuhteet ovat tapaturmille altistavia asioita. He kokivat työturvallisuuteen liittyvien asiakirjojen kirjaamista, hieman turhauttavana ja sen myötä paperityönmäärä on lisääntynyt. Heidän mielestään näillä kyseisillä asiakirjoilla ei työmaan turvallisuutta paranneta, mutta kuuluvat pakollisena osana tämän päivän rakentamiseen.

Työnjohtajat haluaisivat työntekijöiden ottavan enemmän itse vastuuta omasta työturvallisuudesta ja tällä tavalla parantamaan turvallista tekemistä. Työmailla on sellaisia työmiehiä töissä, jotka odottavat, että heille kerrotaan, miten työt tehdään turvallisesti eivätkä vaivaudu sitä itse miettimään. Työnjohtajat kyllä puuttuvat ja neuvovat jos havaitsevat työturvallisuuteen liittyviä puutteita. Kaikki kokivat omalla työmaallaan turvallisuus asiat isossa kuvassa olevan kunnossa. Pientä viilaamista koettiin suojalasien ja kypärän leukahihnan käytöstä. Suojalasien ja kypärän leukahihnan käyttäminen työmiehillä on eniten huomautettava asia. Työnjohtajat eivät haluaisi olla näihin turvavälineisiin huomauttelemassa koko ajan. Tämän perusteella ne jäävät usein huomioimatta, eivätkä puutu näiden turvavälineiden puuttumiseen. Tämän asian työnjohtajat tiedostavat ja tietävät miten asian saisi hoidettua kuntoon, mutta eivät halua lähteä varoituksia jakamaan ja huonontamaan tätä kautta tilannetta. Työnjohtajat uskovat tällaisen menettelyn huonontavan työmaan ilmapiiriä. Kukaan työnjohtajista ei ole joutunut antamaan varoituksia tai muita sanktioita työmaillaan työturvallisuuden laiminlyönnistä, mutta ovat käyttäneet muita toiminta tapoja työturvallisuuden noudattamiseen. Työnjohtajat näkevät, että työmiehet kyllä käyttävät vaarallisimmissa työtehtävissä hyvin turvallisuusvälineitä. Eikä niihin ole tarvinnut puuttua. Ovat kyllä huomanneet negatiivista jupinaa työntekijöissä turvavälineiden käyttöön liittyvissä asioissa.

Jokainen työnjohtaja oli joutunut työtapaturmaan tai nähnyt sellaisen jollekin tapahtuvan, tämä on vaikuttanut jokaisen haastateltavan työnjohtajan toimintaan tai toimintatapoihin tapahtuman jälkeen. Työnjohtajat eivät koe työmaillaan, että turvallisuus asioista puhuttaisiin liikaa. Työturvallisuus asioita voisi käydä enemmänkin läpi työntekijöiden kanssa työmailla, kuin mitä nyt käydään. Ylemmän johtoportaalle ei katsota välittävän yksittäisten työntekijöiden työturvallisuudesta ja ymmärtävät tämän. Vastaavamestari hoitaa työturvallisuus asiat omalla työmaallaan. Toiveena olisi heidän joskus käyvän katsomassa, mitä työmaalla tapahtuu.

Työnjohtajat uskovat omalla esimerkillään parantavan työturvallisuutta työmaalla. Heidän mielestään työmiehetkin voivat esimerkillään parantaa työmaan työturvallisuutta. Työnjohtajat pitäisivät hyvänä asiana, jos työmiehet tulisivat keskustelemaan turvallisuusasioista mitkä, mietityttä tai on jäänyt huomioimatta. Yhdessä keskustelemalla saataisi monia asioita otettua huomioon työn turvalliseen tekemiseen. Tällainen käytäntö voisi jatkossa mennä siihen suuntaan, että työmiehet itse rupeaisivat miettimään työnturvallista tekemistä itsenäisesti ennen töiden aloittamista. Turvallisuusasiat meinaavat unohtua hyvin helposti, jos työmaalla ei ole sattunut työtapaturmia pitkään aikaan. Tässä asiassa työnjohtajat kokevat itsessään parantamisen kohdan, ettei aina tarvitsisi tapahtua jotain ennen kuin taas herätään asioiden äärelle.

5.2 Työntekijät

Työntekijät kokivat työturvallisuuden tärkeänä heidän työssään. Mitä enemmän työvuosia oli kertynyt sitä, tärkeämmiksi turvallisuusasiat olivat tulleet. Nuorempana turvallisuusasiat eivät ole olleet tärkeässä roolissa. Työntekijät kokevat tekevänsä tapaturmille altistavaa työtä, mutta työvuosien karttuessa on tullut aikapaljon oppia, miten erityövaiheet tulisi tehdä turvallisesti. Turvallisuusasiat ovat menneet parempaan suuntaan lähivuosina.

Työntekijöiden mielestä turvallisuus asiat on hoidettu isommilla työmailla hyvin. Mitä pienemmille työmaille menee ja pois kaupunkialueelta, niin työturvallisuusasiat ja niiden valvonta heikkenee. Tämä huolestuttaa työntekijöitä, koska ei saa työmaalle tarvitsemia turvavälineitä ja työt pitää tehdä kaikesta huolimatta. Tämä aiheuttaa työntekijöitä ottamaan turhia riskejä työtehtävissä ja tapaturmien riski kasvaa. Koetaan myös, jos ei itse huolehdi omasta työturvallisuudesta niin ei siitä huolehdi kukaan muukaan. Työntekijöiden mielestä turvallisuusasiat ovat kustannus kysymys ja sen myötä niistä supistetaan helposti. Työmaihin perehdytyksissäkin on suuria eroja. Pienemmät rakennusfirmat ja pienemmät työmaat osoittautuivat niiltä osin puutteellisiksi. Muutenkin koetaan, ettei työmaan perehdytyksestä jää paljoakaan mieleen.

Työntekijöistä suurimmalle osalle oli sattunut jonkun asteinen työtapaturmaa tai oli nähnyt sellaisen jollekin sattuvan. Tämä osoittaa, miten tapaturmille altistavaa työtä rakennustyöt ovat. Työtapaturmien jälkeen työntekijät ovat tulleet varovaisimmiksi, tarkkaavaisemmiksi työtehtävissään, sekä ovat miettineet, miten työtehtäviä voisi tehdä turvallisemmin. Tällaiseen tilanteeseen olisi hyvä saada muutos, ettei aina tarvitse sattua jotain muuttaakseen ajattelua ja toimintatapoja työssään turvallisuuden parantamiseksi.

Työnjohtajien suhtautumisen työturvallisuuteen työntekijät näkivät vaikutuksen työmaan sijainnilla ja rakennusliikkeen koolla olevan suuri vaikutus. Mitä pienempi työmaa ja kauempana kaupunkialueelta, sitä huonommin suhtaudutaan. Isommissa kohteissa suhtaudutaan hyvin. Tämäkin asia huolestuttaa, koska tapaturmille altistavia työtehtäviä on isommilla sekä pienemmillä työmailla. Nuorempien työnjohtajien kohdalla nähdään, että tärkein asia on, kun työntekijöillä on turvalasit ja kypäränremmi paikoillaan, todelliset vaaran paikat jäävät huomioimatta. Vanhemmat työnjohtajat suhtautuvat paremmin todellisiin vaaratilanteisiin. Tässäkin tilanteessa kokemus tuo heidän mielestään

asioihin erilaista näkemystä. On havaittu viimeisen 5–6 vuoden aikana, että suhtautuminen työturvallisuusasioihin on parantunut työnjohtajilla, mikä on hyvä asia. Työnjohtaja pystyy omalla esimerkillään parantamaan työmaan turvallisuutta. Työntekijöiden mielestä työnjohtajan tulisi olla kaikkien kanssa toimeen tuleva ja luoda hyvää ilmapiiriä työmaalle. Tällaisella menettelyllä he uskovat myös olevan suoranaisia vaikutuksia työturvallisuuteen. Työnjohtajan pitää myös pystyä ja uskaltaa puuttua epäkohtiin. Suurin osa haastateltavista toivoisi näin tapahtuvan enemmän mitä nykyisin. Ylemmän johtoportaan ei katsota välittävän työntekijöiden työturvallisuudesta. Tämä asia ei heitä mieltä.

Työnjohtajat puuttuvat työntekijöiden mielestä työturvallisuuden laiminlyönteihin hyvin. Työntekijät kokevat tämän hyvänä asiana, mutta pitävät erittäin tärkeänä, miten puututaan ja miten asia esitetään työntekijälle. Suurin osa haastateltavista työntekijöistä ei tunne, että turvallisuusasioista puhuttaisi työpaikoilla liikaa. Heidän mielestään voisi puhua enemmänkin todellisista vaaraa aiheuttavista työturvallisuusasioista. Haastateltavat työntekijät tunsivat oman alansa ja työmaiden turvallisuuteen liittyvät asiat mielestään hyvin. Tämä johtui varmasti osaltaan heidän monen vuoden työkokemuksesta rakennusalalla. He myös kertoivat huomattavansa muita työntekijöitä, jos näkevät turvallisuusasioissa puutteita. Tämä on hyvä asia, että työntekijät pitävät huolta toistensa turvallisuudesta. Hyvä työilmapiiri ja siisti työympäristö tuo mukanaan hyvän työturvallisuuden.

Työturvallisuuden laiminlyöntejä esiintyy työmailla, valvonnasta ym. sellaisesta huolimatta. Työntekijöiden mielestä tämä johtuu, välinpitämättömyydestä, jääräpäisyydestä, kiireestä, vanhoista työtapoista ja turvallisuusasiat koetaan hidastavan työntekemistä. Työntekijät toivoisivat työnjohtajien ottavan jämäkemmän otteen työturvallisuudesta ja kertoisivat työmaan pelisäännöt jokaiselle työmiehelle ja valvoisi niiden noudattamista täsmällisesti. Jokainen haastateltava työmies on työssään laiminlyönyt työturvallisuuden. Tämä johtuu yksiselitteisesti, että on pystytty tekemään kyseinen työtehtävä nopeammin ilman turvavälineitä. Yksittäisissä pienissä työtehtävissä unohtuu turvallisuusasiat aika useasti. Näihin asioihin pitäisi saada selkeitä muutoksia työmailla. Pienistä asioista voi tulla suuria työtapaturmia. Turvallisuusasiat unohtuvat hyvin nopeasti, jos ei ole sattunut mitään.

Työturvallisuus on työntekijöiden mielestä mennyt jo vähän liian pitkälle työmailla. Suojakypärien, suojalasien ja viiltosuojahanskojen käyttö voitaisi lieventää erityövaiheiden osalta tapauskohtaisesti. Nämä kyseiset suojavälineet puhuttavat eniten työntekijöitä ja aiheuttavat ongelmia työmailla, joka esiintyy erimielisyytenä työnjohtajan ja työntekijöiden välillä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli haastatella eri rakennusliikkeen työntekijöitä ja työnjohtajia. Haastattelujen tavoitteena oli saada tietoa, miten työturvallisuusasiat ovat hoidossa työmailla ja millaisia haasteita se tuo mukanaan. Onnistuin saamaan haastateltavilta henkilöiltä kysymyksiini kattavat vastaukset tuloksien saamiseksi.

Tätä tutkielmaa tehdessäni huomasin, kuinka laaja asia työturvallisuus on ja miten paljon se herättää ihmisissä ajattelemisen aiheita. Haastateltavat olivat hyvin avoimia keskustelulle, mikä oli hyvä asia. Tämä auttoi paljon tulosten analysoinnissa. Työmaiden työturvallisuus on parantunut huomattavasti viimeisimpien vuosien aikana. Vielä löytyy parannettavaa. Pienten rakennusliikkeiden ja pienempien työmaiden kohdalla löytyy paljon parannettavaa työturvallisuudesta. Tämä asia pitäisi saada työntekijöiden turvallisuuden kannalta paremmin toimimaan. Tutkimuksen perusteella kyseisissä paikoissa esiin nousee kustannukset. Ei ole hyvä asia, että turvallisuusasioista säästetään.

Työturvallisuus pitäisi lähteä työntekijästä itsestään. Kiire tai kiireen itselle tekeminen, välinpitämättömyys ja työtehtävien nopea suorittaminen ovat isossa roolissa työtaturmien syntyyn. Koskaan ei saisi olla niin kiire, ettei voisi miettiä omaa/työkavereiden työturvallisuutta. Siistin ja hyvän työilmapiirin omaavalla työmaalla on iso merkitys työmaan työturvallisuudelle kaikkien turvavälineiden lisäksi.

Työmaanmestarille/työnjohtajille kuuluu työmaiden turvallisuusasioiden valvonta ja tämä on todella haasteellista, koska ei voi olla koko ajan työntekijöiden luona valvomassa. Tähän asiaan toivoisi rakennusalalla tulevan muutos, että työntekijät alkaisivat itse ottamaan vastuuta omasta työturvallisuudesta työmaalla ja miettimään, että heidän parhaaksi turvallisuusvälineet ovat hankittu ja veloitettu niitä käyttämään. Työnjohtajien pitäisi pystyä luottamaan työntekijöihin, että he noudattavat annettuja ohjeita työturvallisuuteen liittyen.

Opinnäytetyö oli haastava ja mielenkiintoinen. Onnistuin laatimaan sellaiset kysymykset haastateltaville henkilöille, että sain tarvitsemani tiedon tähän työhön. Tutkimus vahvisti omia näkemyksiä ja ajatuksiani rakennustyömaiden työturvallisuudesta ja antoi paljon hyviä aiheita tuleviin työnjohtotehtäviin turvallisuuden parantamiseksi.

LÄHTEET

HYYSALO, S. 2006. Käyttäjätieto ja käyttäjätutkimuksen menetelmät. Helsinki: Edita.

RAKENNUTTAJAN TYÖTURVALLISUUSVELVOITTEET RAKENNUSHANKKEESSA. RT 10-10982 [online]. Helsinki: Rakennustieto [viitattu 2020-03-15] Saatavissa: [https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2010-10982](https://kortistot-rakennustieto.fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2010-10982)

RAKENNUSTEOLLISUUS. [online]. Helsinki: Tapaturmakyselyt ja tulokset [viitattu 2020-04-26] Saatavissa: <https://www.rakennusteollisuus.fi/Tietoa-alasta/Tyoturvaluus/Tyoturvaluuskysely-ja-tulokset/>

RAKENNUSTÖIDEN TURVALLISUUSOHJEET Raturva 2. Ratu KI-6018. 2006. HAARANEN, Hannu. 2019. Rakennustyömaan laatu ja työturvallisuus [opetusmateriaali]. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.

TAPATURMAVAKUUTUSKESKUS. [online]. Helsinki: Työtapaturmat [viitattu 2020-04-26] Saatavissa: <https://www.tvk.fi/tietopalvelu-ja-julkaisut/tilastot/tyotapaturmatilastot/>

TYÖTURVALLISUUSLAKI 19§ ja 52§. Finlex. [online]. [viitattu 2020-04-15] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2002/20020738?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ty%C3%B6turvaluuslaki>